

Ljubljana, 24. 9. 2023

Predlogi za spremembo zakonodaje

V Društvu staršev DOOR, ki deluje s statusom v javnem interesu ugotavljamo, da Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov (MDT) in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17) pri obravnavi nasilja v družini omogoča diskriminacijo oseb, ki so vodene v okviru tega pravilnika, ter tudi vzbuja utemeljen sum številčnega kršenja Ustave RS in Splošne deklaracije človekovih pravic.

Ob pregledu Pravilnika o sodelovanju organov ter delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, kot tudi iz Zakona o preprečevanju nasilja v družini je razvidno, da že ustanovitev MDT opredeli domnevno žrtev nasilja za žrtev nasilja in domnevnega povzročitelja nasilja za povzročitelja nasilja.

Center za socialno delo (CSD) ustanovi MDT na podlagi **suma**, da je bilo storjeno nasilno dejanje. V mnogih primerih v MDT ne razpolagajo z dejanskimi dokazi o morebitnem storjenem kaznivem dejanju, tudi ne s strokovno analizo dejanskega stanja, opažamo tudi odsotnost poznavanja konkretne družinske dinamike.

Iz izkušenj staršev, ki jih zastopamo v DOOR tudi ugotavljamo, da se na CSD in kasneje na sodiščih, tako v nepravdnih kot tudi kazenskih postopkih, človekove pravice v primeru MDT ne branijo po uradni dolžnosti.

Število sklicanih multidisciplinarnih timov ni majhno. Podatki, ki jih zbirate na MDDSZ so zaskrbljujoči. Tudi zato, ker je med žrtvami žensk približno 3 krat več kot moških.

Za sklic MDT je dovolj beseda, izjava prijavitelja/ice. Razumemo, da je do nasilnega dejanja lahko resnično prišlo in je v tem primeru takojšnje ukrepanje, tudi ustanovitev MDT, nujno! A kaj če je bila podana lažna prijava?! In po besedah priznanega psihiatra ter sodnega izvedenca prof. dr. Bojana Zalarja je takih kar 9/10 (npr. v primeru prijav spolnega nasilja).

V tem primeru je potrebno tudi na podlagi Ustave Republike Slovenije (URS) (pisrs.si), ki v 27. členu zapiše, da je domneva nedolžnosti temeljna ustavna pravica, v skladu s katero velja tisti, ki je obdolžen kaznivega dejanja, za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo, postopke v MDT spremeniti.

Ugotavljamo tudi, da v primerih ustanavljanja MDT ni razvidno po kakšnem procesnem zakonu so MDT vodili postopke in na podlagi katere materialne zakonodaje so sprejeli svoje odločitve.

Nadalje ugotavljamo, da procesne pravice osumljenca/ke niso določene. Procesne pravice so možnost sodelovanja v postopku (predložiti dokaze, podati izjavo, predlagati priče), skratka imeti pravno varstvo. V primeru, da bi bila omogočena pritožba, pa mora postopek potekati v izvršni veji oblasti zato ker je CSD del izvršne veje oblasti.

Na primer inšpekcijski postopki, ki temeljijo med drugim na Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) na podlagi 28 člena nalagajo upravnemu organu, v tem primeru inšpekciji, da stranki omogoča procesne pravice četudi inšpekcijski postopek ni

ugotovil nobenih kršitev. Z dopisom o inšpekcijskem pregledu in ugotovitvah so obveščene tudi stranke, ki sploh niso bile del inšpekcijskega postopka, ampak se je recimo samo analiziral njihov proizvod v nekem trgovskem sistemu.

Tudi Državna tožilstva pošiljajo strankam obvestila (dopis) o zavržbi kazenskih ovadb, ko le te zavržejo.

Sodni postopki se vodijo s pripravljalnimi vlogami, zaslišanji (tudi prič), zapisniki, nekatere obravnave so javne, postopek omogoča že zgoraj naštete procesne pavice.

V obravnavah v MDT glede (domnevnega) nasilja v družini pa gre za kompleksne družinske dinamike in je potreba po natančni zakonski in protokolarni opredelitvi toliko bolj nujna. Površnost, nedoslednost, celo kršenje Ustave RS in Splošne deklaracije človekovih pravic lahko trajno zaznamuje življenja: mladoletnih otrok in njihovih staršev.

Ob sedanjih praksi vodenja MDT obravnavana oseba obtožena nasilja nima možnosti sodelovanja v postopku; predložiti dokaze, podati izjavo, predlagati priče, dokazati nedolžnost. Opaziti je tudi odsotnost pravnega varstva (možnost pritožbe).

In nenazadnje, kako bi naj neka oseba, ki je resnično nasilna, spremenila svoje ravnanje, če je državni organi v uradnem postopku sploh ne seznanijo, da je njihovo ravnanje ogrožujoče, nasilno, skratka nezakonito.

Morebitna razlaga, da se za CSD strokovna mnenja ne rabijo delati po procesnem zakonu, niti na podlagi materialne zakonodaje ter da ne rabijo dati stranki, to je obtoženemu, označenemu za nasilneža možnost sodelovanju v postopku, ne more biti sprejemljiva. Pravni okvir te razlage na sodišču je za CSD, katerega navedbe se po določbi 108 člena ZNP-1 (Zakon o nepravdnem postopku (Uradni list RS, št. 16/19) štejejo za izpovedbo osebe, ki ima o dejstvih varstva koristi mld. otroka posebno strokovno znanje. To pa je časovno nemogoče v vseh primerih, in velika večina je takih, ko se ustanovi MDT in »strokovna« mnenja na CSD delajo še preden postopek poteka na sodišču oziroma teh aktivnosti med sodnim postopkom ni pisno odredilo sodišče.

Predlagamo

V primeru obtožb vseh oblik nasilja (tudi lažnih), različni organi vsekakor morajo sodelovati i.e. z ustanovitvijo MDT. Za nas je tudi sprejemljivo, celo priporočljivo, da se oseba osumljena nasilnega dejanja lahko tudi odstrani iz družinskega okolja. Takoj pa mora pričeti postopek ugotavljanja resničnega stanja, resničnosti dogodka (morebitnega) nasilnega dejanja s točno določenimi roki. Roki za ugotovitev ali je oseba res nasilna ali gre zgolj za lažno ovadbo pa morajo biti izredno kratki. Daljša odsotnost starša iz otrokovega življenja namreč pušča na razvoju otroka izredno hude in trajne posledice! Po sedanji ločitveni praksi se odsotnost lahko razvleče na več let, tudi do izgube pravnega interesa. Predlagamo, da v teh primerih veljajo roki podobni kot so določeni v pripornih zadevah (tam se štejejo celo v urah in ne zgolj v dnevih). Druga možnost pa so roki kot veljajo pri vodenju upravnih postopkov (30 oz. 60 dni). V tem času oseba naj ne bo nasilnež/ica temveč domnevni/a nasilnež/ica. In žrtev nasilnega dejanja naj postane domnevna žrtev nasilnega dejanja.

Oseba osumljena nasilja (v sedanji praksi MDT je v naprej prepoznana kot nasilna) mora imeti možnost sodelovanja v postopku. Mora biti razvidno po katerem postopkovnem zakonu se vodi postopke in osumljena oseba mora imeti možnost pravnega varstva.

Naslednji problem katerega naslavljamo v tem dopisu je odsotnost specifikacije tudi psihičnega nasilja v poglavju o Nasilju v družin, člen 191 Kazenskega zakonika. Kot primer navajamo, da Kazenski zakonik sicer pozna psihično nasilje ko govori o Šikaniranju na delovnem mestu, člen 197.

Predlagamo, da se v poglavju o Nasilju v družini izenačita obe obliki nasilja: fizično in psihično saj so njune posledice lahko enako intenzivne in trajne. Ali pa da se ju obravnava v ločenih poglavjih kot na primer to velja za Spolno nasilje.

Predlagamo, da se zaradi intenzivnosti in trajnosti posledic psihičnega nasilja korigira tudi 22. člen KZ, tako, da pravica silobrana velja tudi v primeru zoperstavljanju psihičnega nasilneža/ice.

Društvo staršev DOOR